

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه علوم تربیتی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته ی علوم تربیتی گرایش
برنامه ریزی آموزشی

بررسی نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان از نظر استادان و دانشجویان

استاد راهنما:

دکتر سید ابراهیم میر شاه جعفری

استاد مشاور:

دکتر مصطفی شریف خلیفه سلطانی

پژوهشگر:

زکیه ابراهیمی

شهریور ۱۳۹۰

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات،
ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع
این پایان نامه متعلق به دانشگاه اصفهان است.

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه علوم تربیتی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته ی علوم تربیتی گرایش برنامه ریزی
آموزشی خانم زکیه ابراهیمی تحت عنوان

بررسی نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانشجویان
مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان از نظر استادان و دانشجویان

در تاریخ ۱۳۹۰/۰۶/۲۱ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

امضا	با مرتبه ی علمی دانشیار	دکتر سید ابراهیم میر شاه جعفری	۱- استاد راهنمای پایان نامه
امضا	با مرتبه ی علمی استادیار	دکتر مصطفی شریف خلیفه سلطانی	۲- استاد مشاور پایان نامه
امضا	با مرتبه ی علمی استادیار	دکتر محمد رضا نیلی	۳- استاد داور داخل گروه
امضا	با مرتبه ی علمی دانشیار	دکتر لطفعلی عابدی	۴- استاد داور خارج از گروه

سپاسگزاری

سپاس خدای یکتایم را که وجودش مایه‌ی امیدواری است و یادش تنها دلیل آرامش، خداوندی که بزرگی او زیباترین جلوه‌ی آزادی و تقدیس و ستایش شایسته‌ی او است.

سپاس از مهربانی پیمان، همسر عزیزم و دو استاد بزرگ زندگی ام پدر و مادرم که با لطف، بخشش و بزرگواری شرایط تحصیل و گام نهادن در مسیر علم آموزی را برایم فراهم کردند و گل محبت خواهرم که حمایتش در مراحل مختلف تحصیل، مشوق من در ادامه این راه بود.

و با سپاس از زحمات بی دریغ استاد محترم راهنا جناب آقای دکتر ابراهیم میرشاه جعفری و هم چنین راهنمایی‌های ارزنده‌ی استاد محترم مشاور، جناب آقای دکتر مصطفی شریف خلیفه سلطانی و تمامی اساتیدی که با حمایت‌های خویش اینجانب را در تدوین این پایان نامه یاری رسانند. در پایان از کلیه استادان و دانشجویان شرکت کننده در پژوهش که با همکاری صمیمانه و روحیه علمی خود، در انجام این پژوهش نقش چشمگیری داشتند سپاسگزاری می‌کنم.

این مجموعه هر چند کوچک تقدیم به:

آرام جانم، شریک فردا ایم، همسر عزیزم

که فروغ نگاهش، گرمی کلامش، صداقت زیبایش، امید بخش زندگی من است.

و به خانواده عزیزم

و به خواهرم زینب

که اگر چه جسم خاکی اش در کنارم نیست، اما روح بلند و آسمانی اش بهاره در خاطر من زنده است و امید، عشق و تلاش را
در وجودم به ودیعه گذارده.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تعیین مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی در دانشگاه اصفهان از دیدگاه دانشجویان و اساتید بود. در این پژوهش به لحاظ ماهیت موضوع و اهداف پژوهش از روش توصیفی-پیمایشی استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه دانشجویان و اعضای هیأت علمی رسمی دانشگاه اصفهان بود که در سال تحصیلی (۹۰-۸۹) در هفت دانشکده مشغول به خدمت و تحصیل بوده اند و جمعیت آن ها به ترتیب (۹۳۲۱) و (۴۹۶) نفر بوده است. از این تعداد با استفاده از فرمول حجم نمونه، نمونه آماری برای دو گروه به ترتیب (۱۶۸) و (۱۲۷) نفر برآورد شد.

افراد نمونه مذکور با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای متناسب با حجم انتخاب شدند. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. پرسشنامه شامل (۵۹) سوال بسته پاسخ بر مبنای مقیاس درجه بندی لیکرت بود. پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ محاسبه گردید. هم چنین جهت تعیین روایی پرسشنامه از روایی وابسته به محتوا استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پژوهش، با استفاده از برنامه های نرم افزاری SPSS از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد.

نتایج پژوهش نشان داد: اساتید و دانشجویان به طور مشترک ویژگی های قابل فهم بودن سوال ها، حضور استاد در جلسه امتحان و نظارت بر برگزاری امتحان و توجه به فعالیت کلاسی دانشجویان را از مهم ترین نقاط قوت شیوه های ارزشیابی دانستند و ویژگی های سنجش محفوظات و مطالب جزئی، توجه به ارزشیابی یادگیری های قبلی دانشجویان قبل از شروع دوره و تحت تأثیر قرارگرفتن استاد با مشاهده مشخصات فردی دانشجویان را به عنوان مهم ترین نقاط ضعف شیوه های ارزشیابی بیان کردند.

بین دیدگاه های اساتید از نظر مرتبه علمی و سابقه خدمت تفاوت معناداری مشاهده نشد اما در مورد دیدگاه های آن ها از نظر جنسیت و دانشکده محل خدمت تفاوت معناداری وجود داشت ($P \leq 0.05$). هم چنین بین دیدگاه های دانشجویان از نظر جنسیت، دانشکده محل تحصیل و تعداد سال های تحصیل تفاوت معناداری مشاهده نشد ($P > 0.05$).

کلید واژه ها: ارزشیابی، نقاط قوت، نقاط ضعف، استادان، دانشجویان

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

- ۱-۱- شرح و بیان مساله..... ۲
- ۲-۱- اهمیت و ارزش تحقیق..... ۴
- ۳-۱- اهداف تحقیق..... ۵
- ۴-۱- سؤالهای تحقیق..... ۵
- ۵-۱- تعریف واژه ها و اصطلاحات..... ۶
- ۱-۵-۱- تعاریف نظری..... ۶
- ۲-۵-۱- تعاریف عملیاتی..... ۶

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

- ۱-۲- بخش اول: مروری بر ادبیات پژوهش..... ۸
- ۱-۲-۱- ارزشیابی چیست؟..... ۸
- ۱-۲-۲- آیا ارزشیابی با واژه هایی چون نظارت و ارزیابی مترادف است؟..... ۱۰
- ۱-۲-۳- اهداف ارزشیابی چیست؟..... ۱۳
- ۱-۲-۴- نگاهی به گذشته ارزشیابی..... ۱۴
- ۱-۲-۵- انواع رویکردهای ارزشیابی..... ۱۸
- ۱-۲-۶- انواع ارزشیابی..... ۲۱
- ۱-۲-۷- انواع آزمون ها..... ۲۵
- ۱-۲-۸- استانداردهای ارزشیابی از دانشجویان..... ۳۸
- ۱-۲-۹- ویژگی های یک آزمون موثر..... ۴۱
- ۱-۲-۱۰- نقاط ضعف شیوه های ارزشیابی..... ۴۷
- ۱-۲-۱۱- نقاط قوت شیوه های ارزشیابی..... ۴۹
- ۲-۲- بخش دوم: مروری بر پژوهش های انجام شده..... ۶۲
- ۱-۲-۲- پژوهش های انجام شده در داخل کشور..... ۶۲
- ۲-۲-۲- پژوهش های انجام شده خارج کشور..... ۶۶

فصل سوم: روش تحقیق

- ۱-۳- روش تحقیق..... ۷۰

- ۲-۳-جامعه آماری..... ۷۱
- ۳-۳-برآورد حجم نمونه..... ۷۲
- ۳-۴-روش نمونه گیری پژوهش..... ۷۳
- ۳-۵-ابزار جمع آوری اطلاعات..... ۷۴
- ۳-۶-تعیین روایی و پایایی ابزار اندازه گیری..... ۷۵
- ۳-۶-۱-روایی (اعتبار)..... ۷۵
- ۳-۶-۲-پایایی..... ۷۵
- ۳-۷-فرایند جمع آوری داده ها..... ۷۶
- ۳-۸-روش های تجزیه و تحلیل داده ها..... ۷۶

فصل چهارم: یافته های پژوهش

- ۴-۱- بررسی وضعیت دموگرافیک و مشخصات فردی پاسخگویان..... ۷۸
- ۴-۲- بررسی سوالات..... ۸۵
- ۴-۲-۱- سوال اول پژوهش: مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در بعد طراحی از دیدگاه دانشجویان و اساتید کدامند؟..... ۸۵
- ۴-۲-۲- سوال دوم پژوهش: مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در بعد اجراء از دیدگاه دانشجویان و اساتید کدامند؟..... ۹۴
- ۴-۲-۳- سوال سوم پژوهش: مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در بعد تجزیه و تحلیل نتایج از دیدگاه دانشجویان و اساتید کدامند؟..... ۱۰۲
- ۴-۲-۴- سوال چهارم پژوهش: آیا بین دیدگاه های اساتید در ابعاد فوق با توجه به عوامل جمعیت شناختی تفاوت معنادار وجود دارد؟..... ۱۰۸
- ۴-۲-۵- سوال پنجم پژوهش: آیا بین دیدگاه های دانشجویان در ابعاد فوق با توجه به عوامل جمعیت شناختی تفاوت معنادار وجود دارد؟..... ۱۱۶

فصل پنجم: نتیجه گیری

- ۵-۱- خلاصه ای از روش اجرای پژوهش..... ۱۲۳
- ۵-۲- یافته های پژوهش..... ۱۲۵
- ۵-۳- پیشنهاد های کاربردی..... ۱۳۲
- ۵-۴- محدودیت های پژوهش..... ۱۳۴

صفحه	عنوان
۱۳۵	۵-۵- پیشنهادات برای پژوهش های بعدی..... پیوست ها
۱۳۶	پیوست ۱.....
۱۳۹	پیوست ۲.....
۱۴۲	پیوست ۳.....
۱۴۴	منابع و مأخذ.....

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۷۱.....	جدول ۱-۳ آماری دانشجویان دانشگاه اصفهان به تفکیک دانشکده و جنسیت.....
۷۱.....	جدول ۲-۳ جامعه آماری اعضای هیئت علمی دانشگاه اصفهان به تفکیک دانشکده.....
۷۲.....	جدول ۳-۳ نمونه آماری دانشجویان دانشگاه اصفهان به تفکیک دانشکده و جنسیت.....
۷۳.....	جدول ۴-۳ نمونه آماری اعضای هیئت علمی دانشگاه اصفهان به تفکیک دانشکده.....
۸۰.....	جدول ۳-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب سابقه خدمت.....
۸۱.....	جدول ۴-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب دانشکده.....
۸۲.....	جدول ۵-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب جنس.....
۸۳.....	جدول ۶-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب دانشکده.....
۸۴.....	جدول ۷-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب تعداد سال های تحصیل.....
۸۵.....	جدول ۸-۴ جمع بندی ارزیابی پاسخگویان نسبت به پرسش های سؤال اول پژوهش.....
۹۰.....	جدول شماره ۴-۹ نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($m=3$).....
۹۱.....	جدول شماره ۴-۱۰ نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($m=3$) در تک تک پرسش ها.....
۹۴.....	جدول ۱۱-۴ جمع بندی ارزیابی پاسخگویان نسبت به پرسش های سؤال دوم پژوهش.....
۹۸.....	جدول شماره ۴-۱۲ نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($m=3$).....
۹۹.....	جدول شماره ۴-۱۳ نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($m=3$) در تک تک پرسشها.....
۱۰۲.....	جدول ۱۴-۴ جمع بندی ارزیابی پاسخگویان نسبت به پرسش های سؤال سوم پژوهش.....
۱۰۵.....	جدول شماره ۴-۱۵ نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($m=3$).....
۱۰۶.....	جدول شماره ۴-۱۶ نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($m=3$) در تک تک پرسشها.....
۱۰۸.....	جدول ۱۷-۴ فراوانی، میانگین و انحراف معیار سؤال ها به تفکیک جنس.....
۱۰۹.....	جدول ۱۸-۴ نتایج آزمون t مستقل برای متغیر جنس.....
۱۰۹.....	جدول ۱۹-۴ خلاصه داده های آزمون مان-ویتنی-یو برای متغیر جنس.....
۱۱۰.....	جدول ۲۰-۴ فراوانی، میانگین و انحراف معیار سؤال های پژوهش به تفکیک مرتبه علمی.....
۱۱۰.....	جدول ۲۱-۴ نتایج تحلیل آنوا برای متغیر مرتبه علمی.....
۱۱۱.....	جدول ۲۲-۴ خلاصه داده های آزمون کروسکال والیس برای متغیر مرتبه علمی.....

۱۱۱.....	جدول ۴-۲۳ فراوانی، میانگین و انحراف معیار سؤال های پژوهش به تفکیک سابقه خدمت.....
۱۱۲.....	جدول ۴-۲۴ نتایج تحلیل آنوا برای متغیر سابقه خدمت.....
۱۱۲.....	جدول ۴-۲۵ خلاصه داده های آزمون کروسکال والیس برای متغیر سابقه خدمت.....
۱۱۳.....	جدول ۴-۲۶ فراوانی، میانگین و انحراف معیار سؤال های پژوهش به تفکیک دانشکده.....
۱۱۴.....	جدول ۴-۲۷ نتایج تحلیل آنوا برای متغیر دانشکده.....
۱۱۵.....	جدول ۴-۲۸ نتایج آزمون تعقیبی LSD در مورد سؤال های پژوهش بر حسب دانشکده.....
۱۱۶.....	جدول ۴-۲۹ خلاصه داده های آزمون کروسکال والیس برای متغیر دانشکده.....
۱۱۷.....	جدول ۴-۳۰ فراوانی، میانگین و انحراف معیار سؤال ها به تفکیک جنس.....
۱۱۷.....	جدول ۴-۳۱ نتایج آزمون t مستقل برای متغیر جنس.....
۱۱۸.....	جدول ۴-۳۲ خلاصه داده های آزمون مان-ویتنی-یو برای متغیر جنس.....
۱۱۸.....	جدول ۴-۳۳ فراوانی، میانگین و انحراف معیار سؤال های پژوهش به تفکیک دانشکده.....
۱۱۹.....	جدول ۴-۳۴ نتایج تحلیل آنوا برای متغیر دانشکده.....
۱۱۹.....	جدول ۴-۳۵ خلاصه داده های آزمون کروسکال والیس برای متغیر رشته تحصیلی.....
۱۲۰.....	جدول ۴-۳۶ فراوانی، میانگین و انحراف معیار سؤال های پژوهش به تفکیک تعداد سال های تحصیل.....
۱۲۰.....	جدول ۴-۳۷ نتایج تحلیل آنوا برای متغیر تعداد سال های تحصیل.....
	جدول ۴-۳۸ نتایج آزمون تعقیبی LSD در مورد سؤال های دوم و سوم پژوهش بر حسب تعداد سال های تحصیل.....
۱۲۱.....	تحصیل.....
۱۲۲.....	جدول ۴-۳۹ خلاصه داده های آزمون کروسکال والیس برای متغیر تعداد سال های تحصیل.....

فهرست نمودار ها

صفحه	عنوان
۸۰.....	نمودار ۳-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب سابقه خدمت.....
۸۱.....	نمودار ۴-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب دانشکده.....
۸۲.....	نمودار ۵-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب جنس.....
۸۳.....	نمودار ۶-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب دانشکده.....
۸۴.....	نمودار ۷-۴ توزیع پاسخگویان بر حسب تعداد سال های تحصیل.....

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

ارزشیابی یکی از مهم ترین عوامل موثر بر کیفیت آموزش عالی است. ارزشیابی مساله ای مهم برای همه آنهاست است که یاد می گیرند، آنهاست که تدریس می کنند و آنهاست که برنامه ریزی و ارزیابی دوره ها را به عهده دارند. تاثیر ارزشیابی در تعیین کیفیت آموزش مدت هاست که به اثبات رسیده است. این در حالی است که هنوز بسیاری از متخصصان آموزش و پرورش از تاثیر ارزشیابی بر یادگیری دانشجویان و بازده آموزش غافلند.

توجه به ارزشیابی در همه ابعاد، خصوصا از آن جهت مهم است که ارزشیابی ضعیف، نه تنها به تقویت مهارتها و یادگیری دانشجویان کمک نمی کند، بلکه باعث تحقق برخی از اهداف آموزشی و نادیده گرفتن برخی اهداف دیگر می شود. این همان انحراف از مسیر یادگیری است که دانشجویان را به سمت رویکردهای سطحی یادگیری سوق می دهد. انتظارات روزافزون از مراکز آموزش عالی ایجاب می کند که دانشگاه ها برای پاسخگویی بیشتر، جریان آموزش خود را به سوی یادگیری های عمیق و پایدارتر سوق دهند. از این جهت است که شناخت قوت ها و ضعف های ارزشیابی های رایج در دانشگاه ها به عنوان یکی از مهم ترین عناصر تاثیرگذار بر کیفیت آموزش و یادگیری اهمیت می یابد. برای برداشتن گام کوچکی در این راه تحقیق حاضر به بررسی نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی در سه مولفه طراحی، اجرا و تجزیه و تحلیل نتایج می پردازد.

در این فصل پس از بیان مساله و ضرورت تحقیق، به بیان اهداف تحقیق و سوالات پرداخته شده و واژه های کلیدی تعریف می شود.

۱-۱- شرح و بیان مساله

عصر کنونی با آوای اقتصاد جهانی و تحول بنیادی علوم و فناوری همراه بوده است، نتیجه این تحولات ظهور و گسترش روز افزون دانش و فناوری است. بی شک دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی جایگاه اصلی این دانش و فناوری بوده اند. این تحولات انتظارات جدید کمی و کیفی برای آموزش عالی ایجاد نموده است. به منظور پاسخگویی به این انتظارات باید کوشش مستمری برای بهبود کیفیت در آموزش عالی به عمل آید یکی از مهم ترین عواملی که به صورت محسوسی در بهبود کیفیت آموزش عالی مؤثر است، اصول و شیوه های ارزشیابی است که در دانشگاه ها مورد استفاده قرار می گیرد.

مطالعات تطبیقی در آموزش عالی نشان داد دانشگاه هایی موفق اند که از یک نظام چرخه زندگی دانشگاهی یعنی: نظام برنامه ریزی و توسعه؛ نظام نگهداری و ارزشیابی و اعتبار سنجی؛ نظام تولید و توزیع برخوردار باشند. این نظام نقش ارزشیابی و اعتبار سنجی را کلیدی و آن را عامل احیای زندگی دانشگاهی تلقی می نماید (آدلمن سی^۱، ۱۹۹۵).

ارزشیابی کانون و قلب تجربه دانشجویان است (براون^۲ و نایت، ۱۹۹۴). این فرایند میزان تغییر رفتار فراگیران رامشخص می کند (هستینگ^۳ و مارایوس، ۱۹۷۱، به نقل از صفوی، ۱۳۸۲). اینکه یاد گیرندگان در رسیدن به هدفهای آموزشی در چه سطحی هستند، نقش بسزایی در فرآیند آموزش و یادگیری ایفا می کند (سیف، ۱۳۷۱). به همین علت ارزشیابی رشته پیوند بین دو مؤلفه یادگیری و یاددهی است، که تأثیر زیادی در بهبود کیفیت این دو مؤلفه دارد (نووی^۴، ۱۹۹۵). با توجه به اینکه یکی از رسالت های اساسی دانشگاه ها، آموزش است، نقش ارزشیابی در حیات آموزش عالی روشن می شود.

در حقیقت ساز و کار ارزشیابی وسیله ای است که بدون استفاده از آن فعالیت های آموزشی صرفاً «رها کردن تیر در تاریکی» خواهد بود (بازرگان، ۱۳۸۸). چرا که ارزشیابی گردآوری اطلاعاتی است که در تصمیم گیری های

1- Adelmanse
2 - Brown & Knight
3 - Hasting & Madaus
4 - Nevo

آموزشی درباره یادگیرندگان به کار می رود و درباره تأثیرات آموزشی و کفایت برنامه درسی قضاوت می کند.
(AFT^۱، ۱۹۹۱)

به عبارت دیگر ارزشیابی فرآیندی است که اطلاعات و داده های لازم برای قضاوت و تصمیم گیری جهت اصلاح امور را فراهم می کند و به شکل های تشخیصی، تکوینی و نهایی تجلی نموده و از طریق ارزشیابی درونی و بیرونی صورت می پذیرد.

نکته قابل تأمل اینکه، آن قسم از ارزشیابی می تواند تصویری واقع نما از فرآیند آموزش در اختیار تصمیم گیران و دست اندرکاران فعالیت های آموزشی قرار دهد و به اصلاح امور و ارتقای کیفیت نظام آموزشی منجر شود که اهداف خاصی را محقق کند. کنن^۲ و نیوبل معتقد هستند که اهداف ارزشیابی از عملکرد تحصیلی دانشجویان شامل: داوری درباره تسلط بر دانش و مهارت بنیادی، اندازه گیری پیشرفت دانشجو در طی زمان، تشخیص مشکلات دانشجو، فراهم کردن بازخورد برای دانشجویان، ارزشیابی اثر بخشی درس و ایجاد انگیزه مطالعه در دانشجویان هستند (۲۰۰۰، به نقل از نصر و همکاران، ۱۳۸۵). نکته حائز اهمیت اینکه پاره ای از نقاط ضعف در ارزشیابی های رایج در آموزش عالی وجود دارد که مانع تحقق اهداف ارزشیابی می شود و دانشگاه ها را از آثار و نتایج متعدد آن بی نصیب می کند. شناسایی این نقاط ضعف و به تبع آن نقاط قوتی که در سازوکار ارزشیابی های متداول در آموزش عالی وجود دارد، می تواند به نحو چشمگیری در اصلاح و پیشرفت امور و ارتقای کیفیت این مراکز تأثیر گذار باشد. کیفیت آموزش و یادگیری دانشجویان در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی موضوع بسیاری از تحقیقات بیست و پنج سال اخیر بوده است (مارتین^۳ و دیگران، ۲۰۰۳). بنابر این ارزشیابی به عنوان عامل موثر در کیفیت آموزش همواره مورد توجه متخصصان آموزشی بوده است.

لذا این پژوهش قصد دارد، با بررسی نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به دانشجویان و اساتید به عنوان اصلی ترین اعضای جامعه دانشگاهی و به سایر دست اندرکاران آموزشی در پیشبرد اهداف آموزشی و ارتقای کیفیت آموزش عالی کمک کند.

1 - American Federation Of teachers

2- Cannon & Newble

3- Martin, E.etal

۱-۲- اهمیت و ارزش تحقیق

مسئله ارزشیابی در تعلیم و تربیت به ویژه در بخش آموزش از اهمیت خاصی برخوردار است، چرا که از سه جهت بر روند آموزش مؤثر است: یکی از جهت نقشی که در برنامه ریزی آموزشی و انتخاب مواد آموزشی دارد و دیگری از جهت تأثیری که در اصلاح و بهبود روند و کیفیت آموزش دارد و سوم از جهت نقشی که در شناسایی سطح علمی فراگیران و در نتیجه پیشرفت تحصیلی آنان ایفا می کند. (حسینی زاده، ۱۳۸۶).

از این رو صاحب نظران آموزشی سنجش و ارزشیابی را به عنوان یک عنصر بنیادی برای اصلاح مدارس و بهبود آموزش معلمان و یادگیری فراگیران در نظر می گیرند (سیف، ۱۳۸۲).

تأثیر ارزشیابی بر روند آموزش و یادگیری به حدی است که رمزدن^۱ (۱۹۸۸) معتقد است: این شیوه امتحان و ارزشیابی مورد استفاده استاد است که تعیین می کند فراگیران چه می آموزند و سبک یادگیری آن ها چیست.

علیرغم تأثیر شگرف ارزیابی بر روند آموزش و یادگیری، متأسفانه به جای آنکه نظام ارزشیابی در خدمت آموزش و رشد و توسعه دانش فراگیران و معلمان قرار گیرد، فرآیند تدریس و یادگیری در خدمت نظام سنجش و آزمودن درآمده است (حصار بانی، ۱۳۸۵).

به عبارت دیگر آنچه وسیله ای برای آگاهی از میزان موفقیت دانشجو و معلم در دسترسی به اهداف است به دلیل ماهیت خاص خودش که به آن اشاره خواهیم کرد، چونان غربالی برخی از اهداف را در فرآیند آموزش جدا می کند و گروهی از اهداف را به کناری می نهد (سیف، ۱۳۸۲). طبق نظر صاحب نظران امتحانات به شکل رایج نه تنها زمینه ساز خلاقیت فراگیر نیست، بلکه نبود کننده آن است (حسینی، ۱۳۸۲). بنابراین عصر کنونی نیازمند بازنگری عمیق در فرآیند ارزشیابی است؛ زیرا فراگیران تنها نیازمند این نیستند که بدانند چه نمی دانند بلکه خواهان این مسئله هستند که بدانند چرا نمی توانند از دانسته های خود عملاً در زندگی واقعی بهره گیرند (فرج الهی و حقیقی، ۱۳۸۱).

تغییرات نظام ارزشیابی کلاسی برای بهبود وضعیت یادگیری فراگیران، پدیده ای است که امروزه در اکثر کشورهای جهان مشاهده می شود (شپرد^۲، ۲۰۰۰).

با توجه به اینکه در هزاره سوم از مراکز آموزش عالی انتظار می رود پاسخگویی خود را نسبت به محیط اطراف بیشتر کرده و به جهان شمولی اقتصاد واکنش بیشتری نشان دهند، بنابراین ضرورت این اصلاح و بازنگری شیوه های ارزشیابی در آموزش عالی به مراتب بیشتر از مقاطع دیگر احساس می شود (بازرگان، ۱۳۸۵). تحقیق حاضر

1- Ramsden

2- shepard

بر آن است با بررسی نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی در راستای اصلاح و بهبود این فرآیند و هم چنین فراهم نمودن شرایط و بستری مناسب برای اجرای آن گام بردارد.

۱-۳- اهداف تحقیق

هدف اصلی این تحقیق عبارتست از تعیین مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان از دیدگاه دانشجویان و اساتید.

اهداف جزئی این پژوهش به شرح زیر است:

۱. تعیین مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در بعد طراحی از دیدگاه دانشجویان و اساتید.
۲. تعیین مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در بعد اجرا از دیدگاه دانشجویان و اساتید.
۳. تعیین مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در بعد تجزیه و تحلیل نتایج از دیدگاه دانشجویان و اساتید.
۴. تعیین تفاوت دیدگاه های دانشجویان در زمینه های فوق به لحاظ عوامل جمعیت شناختی.
۵. تعیین تفاوت دیدگاه های اساتید در زمینه های فوق به لحاظ عوامل جمعیت شناختی.

۱-۴- سوالاتی تحقیق

سوال کلی تحقیق این است: مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان از دیدگاه دانشجویان و اساتید کدامند؟

سوالات فرعی این پژوهش عبارتند از:

۱. مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در بعد طراحی از دیدگاه دانشجویان و اساتید کدامند؟
۲. مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در بعد اجرا از دیدگاه دانشجویان و اساتید کدامند؟

۳. مهم ترین نقاط قوت و ضعف شیوه های ارزشیابی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در بعد تجزیه و تحلیل نتایج از دیدگاه دانشجویان و اساتید کدامند؟
۴. آیا بین دیدگاه های دانشجویان در زمینه های فوق با توجه به عوامل جمعیت شناختی تفاوت وجود دارد؟
۵. آیا بین دیدگاه های اساتید در زمینه های فوق با توجه به عوامل جمعیت شناختی تفاوت وجود دارد؟

۱-۵- تعریف واژه ها و اصطلاحات

واژه ها و اصطلاحات مورد استفاده در این پژوهش، در دو قسمت و به صورت زیر تعریف می شوند.

۱-۵-۱- تعاریف نظری

ارزشیابی: فرایندی منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یادگیرندگان در رسیدن به هدفهای آموزشی است (گران لاند، ۱۹۸۵، به نقل از سیف، ۱۳۷۱).

نقاط قوت: مجموعه باید هایی که در طراحی، اجرا و تجزیه و تحلیل نتایج ارزشیابی مورد توجه قرار می گیرد.

نقاط ضعف: مجموعه نباید هایی که در طراحی، اجرا و تجزیه و تحلیل نتایج ارزشیابی مورد توجه قرار می گیرد.

۱-۵-۲- تعاریف عملیاتی

ارزشیابی: مجموعه روش ها و فعالیت هایی است که به منظور شناخت عملکرد دانشجویان به کار برده می شود و شامل سه مرحله طراحی، اجرا و تجزیه و تحلیل نتایج می باشد.

نقاط قوت: مجموعه باید هایی که در طراحی، اجرا و تجزیه و تحلیل نتایج ارزشیابی مورد توجه قرار می گیرد. در این پژوهش آن دسته از ویژگی های ارزشیابی که از نظر دانشجویان و اساتید میانگین بیشتر از ۳ دارند، نقاط قوت محسوب می شوند.

نقاط ضعف: مجموعه نباید هایی که در طراحی، اجرا و تجزیه و تحلیل نتایج ارزشیابی مورد توجه قرار می گیرد. در این پژوهش آن دسته از ویژگی های ارزشیابی که از نظر دانشجویان و اساتید میانگین کمتر از ۳ دارند، نقاط ضعف محسوب می شوند.

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مقدمه

ارزشیابی به عنوان جانمایه و مرکز هرگونه تصمیم‌گیری آموزشی، یکی از سازوکارهایی است که یاریگیر نظام آموزش عالی بوده و هست. به عبارت بهتر آموزش عالی و نظام‌های دانشگاهی زمانی مأموریت، اهداف و کارکردهای محوله را به نحو اثربخش تحقق می‌بخشند که خود به دنبال رفع هرگونه کاستی باشند. پس گام اول شناخت این کاستی‌ها و کژی‌ها در فرآیند ارزشیابی است تا در نتیجه آن بتوان مبنای برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی را فراهم کرد (محمدی و همکاران، ۱۳۸۴).

آموزش عالی با کارکردهای مختلف جایگاه ویژه‌ای در جوامع دارد و اکثر دیدگاه‌های جامعه‌شناختی آن را جزء نهادهای اثرگذار در زندگی بشر می‌دانند (گیدنز^۱، ترجمه صبوری، ۱۳۸۰). امروزه دانشگاه به عنوان سمبل آموزش عالی به عنوان نهادی در خدمت توسعه پایدار، خود را در مقابل چالش‌های حضور در جامعه مبتنی بر دانایی‌روشی‌های نوین مدیریت، توسعه کمی در مقابل کیفی، بین‌المللی شدن و رشد حرفه‌ای می‌بیند (وبر^۲، ترجمه امیری ۱۳۸۰). از این رو دانشگاه ملزم به ارتقای کیفیت آموزش است و ارزشیابی آموزش عالی به عنوان

1 -Gidenze

2 -Vebre